

מעדני אשר

גיליון שפ"ג
(שנה ח')

פרשת שופטים תשע"א

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תכל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

מדוע האמינו למי שאמר שיש לו עבירות

אולי אומר כן משום שאינו רוצה ללכת למלחמה?

בפרשתו כ"ח מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישוב אל ביתו וגו'.

נחלקו בגמ' סוטה מ"ד ע"ב בכוונת הפסוק הירא ורך הלבב באיזה פחד מיירי: רבי עקיבא אומר כשמשמעו שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה, רבי יוסי הגליל אומר הירא מעבירות שבידו.

יש להקשות: א"כ כל אחד שלא ירצה ללכת למלחמה יאמר שהוא מפחד ויתפטר מללכת למלחמה.

הנה הרמב"ן בפרשתו דברים כ' ח' כתב וז"ל אמרו בירושלמי סוטה פ"ח ה"ט שכולם צריכים להביא ראיה לדבריהם, כלומר שיביאו עדים על הבית ועל הכרם והאשה לפני שר הצבא ואז יתן לו רשות לחזור, וכן אמרו גם לדעת רבי יוסי הגלילי שצריך להביא ראיה על העבירה שבידו, ולולי כן היו מרבית העם חוזרים בטענות שקר, אבל לדברי רבי עקיבא שאיננו יכול לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה, אמר שאין צריך להביא ראיה, שעדיו עמו.

ובפנים יפות בפרשתו פרק כ' פסוק ה' כתב טעם אחר מדוע הירא מעבירות שבידו צריך להביא עדים: וז"ל מי האיש אשר בנה וגו' כולן צריכין עדים, נראה דנפקא ליה מדהכריז מי האיש ולא אמר סתם איש אשר בנה בית, אע"כ שצריכין עדים שיעידו עליו מי האיש, וכן בירא ורך לבב היה צריך לראות שהוא נרתת מן המלחמה, כ"ש דמ"ד על העבירות שבידו דק"ל כתובות י"ח ב' אין אדם משים עצמו רשע ע"כ שהיה ידוע בעדים שעבר עבירה.

מי שעבר עבירה ועושה עכשיו תשובה

האם צריך לחזור מערכי מלחמה?

יש לחקור מי שעבר עבירה ועושה תשובה האם אינו חוזר מערכי המלחמה או דילמא אף שעשה תשובה חוזר מערכי המלחמה.

הנה במשנה למלך הלכות סוטה פרק ב' כתב וז"ל והנה בעת המלחמה דאית ליה לר' יוסי דקרא דאמר מי האיש הירא, הוא מעבירות שבידו, היינו דוקא בשלא עשה תשובה אבל אם עשה תשובה אינו חוזר.

ומביא ראיה: מהא דאיתא בגמ' סוטה מ"ג ע"ב דדרשינן על הא דכתוב בפרשתו מי האיש אשר בנה בית ולא חנכו, דרשינן פרט לגזון, שמי שיש לו בית גזול אינו חוזר ומקשה בגמ' לימא, דלא כרבי יוסי הגלילי דאי רבי יוסי הגלילי, הא אמר ורך הלבב זה המתירא מעבירות שבידו, ומתרץ בגמ' אפילו תימא רבי יוסי הגלילי, כגון דעבד תשובה ויהי דמי ומקשה בגמ' אי הכי הוה ליה לוקח, וליהדר, ומתרץ הגמ' כיון דמעיקרא בתורת גזילה אתא לדידי לא, חזינן להדיא שכיון שעשה תשובה אינו חוזר מערכי המלחמה.

וכתב טעם לדבר: דעל כרחק אית לן למימר דלא הקפיד הכתוב אלא כשלא עשה תשובה, דכיון דעל כל עון אשר חטא היה חוזר וכדאמרינן בגמ' סוטה מ"ד ע"ב דאפילו סח בין תפילה לתפילה חוזר עליה מעורכי המלחמה, א"כ אי אמרינן דאפילו עשה תשובה חוזר, א"כ לא משכחת לה שיעשו המלחמה אלא כעין אותם הד' שמתו בעטיו של נחש וזהו דבר שלא יתכן, אלא ודאי שכל שעשה תשובה אינו חוזר.

יש להקשות: א"כ מדוע מי שעבר עבירות חוזר, היה לו לבית דין לומר לו שיהרהר בתשובה ולא יצטרך לחזור, מאי שנא מהא דאמרינן בגמ' המקדש אשה על מנת שהוא צדיק ונמצא רשע מקודשת שמה הרהור תשובה בלב, א"כ שכאן נמי יעשה תשובה, כן מקשה בשו"ת ויבבור יוסף סימן מ"ו, ועיין בפנים יפות בפרשתו, וכן באילת השחר בפרשתו. נראה לתרץ: דמיירי באדם שעשה באמת תשובה, אבל מ"מ ירא מעבירות שבידו, לכן חוזר.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנגיד הנכבד

הרב משה רייך שליט"א ירושלים

לעילוי נשמת חמיו

הרב יעקב יצחק בן הרב שלמה הלוי ז"ל

נלב"ע ז' אב האי שתא

הונצח לרגל יום השלושים ת.נ.צ.ב.ה.

נ"ה נשמת אדם

נ"ה נשמת אדם

ברכת מזל טוב לידידנו שלוחא דרבנן איש אמונם של גדולי ישראל הלוחם ומוסר נפשו למען קרשי ישראל

הרב החסיד מנחם אליעזר מוזס שליט"א

לרגל שמחת לבו שמחת הנוכת בית המדרש הגדול והמפואר של חסידי יוניץ בבית שמש

על שמו ועל זכרו של בעל ההילולא

הרה"ק "הדמשק אליעזר" מויזניצא ז"ע

החל בב' אלול

ולרגל השמחה בהוצאת הספר הנפלא "אבי בעזרי" מתורות ומתולדות של בעל ההילולא

יאה רעוא שוכותו הגדולה של בעל ההילולא

תגן עליו ועל בני ביתו ויוצ"ח להתברך בשפע חיים ברכה והצלחה

ברכת מזל טוב לידידנו הנגיד הנכבד

הרב דוד הגר שליט"א לוס אנג'לס

בעל מהדורת הגר מעדני אשר חלק ג'

לרגל שמחת נשואי בנו

הבה"ח משה נ"י עב"ג במז"ט

יאה רעוא שבזכות מעשיו הכבירים

יזכה לראות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

איך היה מותר ליהושפט מלך יהודה לנשק תלמידי חכמים

הרי מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול?

בפרשתו י"ז ט"ו שום תשים עליך מלך.

בגמ' כתובות י"ז ע"א ילפינן מכאן שמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול דדרשינן שום תשים, שתהא אימתו עליך.

וברש"י שלפיכך הרבה הכתוב שימות הרבה לומר שאין כבודו מחול.

יש להקשות: על הא דאמרינן בגמ' מכות כ"ד ע"מ א' על הפסוק "את יראי ה' יכבד" זה יהושפט מלך יהודה, שבשעה שהיה רואה תלמיד חכם, היה עומד מכסאו ומחבקו ומנשקו וקורא לו אבי אבי רבי רבי, מרי מרי, דקשה איך היה מותר לזלזל בכבודו, הרי עובר איסור, דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, כך מקשה המהרש"א מכות כ"ד ע"א, וכן בערוך לנר שם, וכן במשך חכמה פרשת וילך בתחילת הפרשה.

איכא כמה תרוצים:

א. אף על גב שמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, זה רק לסתם אדם, אבל לאביו ולרבו מותר למחול על כבודו, כדאמרינן בגמ' פרק קמא דקדושין כך כתב המהרש"א חידושי אגודת מסכת מכות כ"ד ע"מ א'.

אבל בערוך לנר תמה על המהרש"א: וז"ל ולא ידעתי מקומו היכן כתוב שמלך מותר למחול על כבודו בשביל אביו, אדרבא נראה שם דאסור למחול על כבודו מפני בשר ודם, אף לאביו.

ב. ע"פ מה דאיתא שם בגמ' "אבי אבי" "רבי רבי" "מרי מרי" מה ששילש לקרוא לו בג' שמות אבי רבי ומרי שהוא אדון, יש לומר דרצה לפרט כל המעלות שיש לתלמיד חכם שהוא כמו אב שנתן לו חיי העה"ז, כן העולם ניזון בזכותו והוא הרב שלמד תורה ומביאו לחיי העה"ב, והוא אדון שהושווה כבודו לאדון הכל כדאמרו רז"ל ומורא רבך כמורא שמים, והזכיר זה ליתן טעם שלא יחשדוהו שעושה עבירה על שמחל על כבודו ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, אכן כבר דרש ר' עקיבא מאת ד' אלקיך תירא לרבות תלמיד חכם, וא"כ כבוד זה שעושה לת"ח הוא מצות הקב"ה ואין בזה מחילת כבוד, ולכן תלה דרשה זו בואת יראי ד' יכבד להשמיענו דמשום יראת ד' מכבדם ומפני כבוד השכינה כתבו התוס' שם דמותר, ולכן קרא אותו מרי להראות שהושווה כבודו לכבוד השכינה ולכן מותר, כך תירץ בערוך לנר מכות כ"ד עמוד א'.

ג. ע"פ מה שכתוב בפרשת וילך "לעיני כל ישראל חזק ואמץ" על דרך צחות, כי גם המלך נצטוו "לבטלי רום לבבו" בפרשתן ויהושפט מלך יהודה, כשהיה רואה תלמיד חכם היה עומד מכסאו ומחבקו ומנשקו וקורא לו "אבי אבי רבי רבי מרי מרי מכות, אבל זה רק בצנעה, אבל "לעיני העם" - מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול כתובות י"ז ע"מ א' ומפני מה נענש שאול, על שמחל על כבודו יומא כ"ב, ב' וזה מה שכתוב שמואל א' ט"ו י"ז "אם קטן אתה בעיניך", וירא וחרד מפני כל ונמוך בדעתך לכבד כל אדם, אבל "לעיני כל ישראל - חזק ואמץ", לא תתנהג בענוה ולא תראה להם מורך, רק היה קשה כברזל וגבור כארי נגד העם, כך תירץ במשך חכמה דברים פרק ל"א.

איך מהני תשובה הרי מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול?

יש להקשות: איך מהני תשובה על עבירות, הרי מי שעובר עבירה מבזה את מלך מלכי המלכים הקב"ה א"כ איך מהני תשובה הרי קימ"ל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, כך מקשה החיד"א בספרו אהבת דוד דרוש ד' לשבת תשובה, וכן הבני יששכר מאמרי חודש אלול מאמר א' מהות החדש, וכן במאמרי חודש סיון מאמר ב' ימי הגבלה.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ משפטי התורה נראה דתשובה לא מהני, דקי"ל מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול כתובות י"ז א' אבל בישראל הנה כתיב בנים אתם לה' אלקיכם דברים י"ד א' הנה אנחנו בנים, והקב"ה נקרא עלינו אב והנה קי"ל אב שמחל על כבודו כבודו מחול קדושין לב א' לכן מהני תשובה, כך תירץ החיד"א בספרו אהבת דוד דרוש ד' לשבת תשובה, וכן בספרו מדבר קדמות אות כ' ס"ק ה' וכן במאמרי חודש אלול מאמר א' מהות החדש.

ולפי זה מסביר באופן נפלא: הא דאיתא במדרש דתשובה מהני רק לישראל ולא לגוים, וקשה מאי שנא ישראל מנכרים לפי הנ"ל אתי שפיר דרק לגבי ישראל מהני תשובה משום דאנו בנים, מה שאין כן באומות העולם מלך אלקים על גוים תהלים מ"ז ט' ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול.

ולפי הנ"ל מבארים המפרשים מה שמבקשים: "אבינו מלכנו" החזירנו בתשובה שלימה לפניך, דהיינו כיון שאתה אב שהוא מלך, לכן אפשר לבקש ממך תמחל לנו, דאם היית רק מלך לא היה מהני תשובה דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול.

אבל החיד"א בספרו מדבר קדמות אות כ' ס"ק ה' תמה על תרוץ זה: דהרי על בזיון גם אב אינו יכול למחול כמבואר בפוסקים, א"כ איך מהני תשובה על חטאים שהם זלזול להקב"ה שנאמר עליהם כי דבר ה' בזה, אלא יתורץ בתרוץ דלקמן.

ב. ע"פ מה דאיתא בגמ' קדושין ל"ב ע"א רב יוסף אמר הרב שמחל על כבודו כבודו מחול, שנאמר שמות י"ג וה' הולך לפניו יומם, ורבה דוחה ראייה זו, דהתם הקדוש ב"ה עלמא דיליה הוא ותורה דיליה היא, מחיל ליה ליקריה, לפי הנ"ל אתי שפיר איך מהני מחילה כיון דכל העולם שלו יכול למחול, כך כתב החיד"א בספרו מדבר קדמות הנ"ל.

לפי תרוץ זה כתבו בספרים דבר נפלא: דהנה רש"י בראשית פרק ד' י"ג כתב שקין אמר להקב"ה גדול עוני מנשוא ופירש רש"י בתמיה, אתה טוען עליונים ותחתונים, ועוני אי אפשר לטעון, וקשה מה השיכות לפי הנ"ל אתי שפיר כיון שאתה מושל בכל העולם א"כ כ"ע דיליה אתה שפיר יכול למחול אף שאתה מלך, כך מביא בספר פנינים יקרים בשם האור פני משה.

ג. הנה תנאי התנה הקב"ה במעשה בראשית אם לא יקבלו ישראל את התורה יחזור העולם לתוהו ובוהו כמבואר בגמ' שבת פ"ח א' והנה קבלו ישראל את התורה וקיימו את העולם, אם כן הרי הם כביכול כשותפין במלכותו, על כן לא שייך בישראל אותו הדין מלך שמחל על כבודו כו', משא"כ באומות העולם, כך תירץ הבני יששכר במאמרי חודש סיון מאמר ב'.

ד. היות שהש"י הרבה לישראל התורה והמצוות ודקדוקי המצוות וענפיהן לאין משער בכדי לקדש כל אבריהן וגידיהן וכוחות גופותיהם עד שיהיו כמלאכי קדש, והנה האדם יצור חומר תכבד עליו משא מלאכת הקדש, ואין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא על כן חשובים כאנוסים, מה שאין כן הגוים, המעט מצות הניתן להם אם לא ישמרו מזידים הם נגד כבוד המלך, ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, כך תירץ הבני יששכר במאמרי חודש סיון מאמר ב' ימי הגבלה.

איך יכולים העדים להעיד בחופה על הקדושין

הרי אינם רואים את הכלה?

בפרשתן י"ט ט"ו על פי שני עדים יקום דבר.

הנה בהרבה מקומות נהגו שמכסים את פני הכלה בעת החופה, ע"פ מה שכתב הרמ"א אבן העזר סימן ל"א סעי' ב' נוהגין לכסות פני הכלות הצנועות.

יש להקשות: איך יכולים העדים להעיד בחופה על הקדושין הרי אינם רואים את הכלה.

הנה איתא בשו"ת הרשב"א סימן תש"פ מובא בבית יוסף אה"ע סימן מ"ב בשנים שהיו עומדים אחורי גדר בית אחד, ושמעו שאמר ראובן ללאה התקדשי לי באתרוג אבל לא ראו נתניה ממש, אפילו ראו האתרוג יוצא מתחת ידה אין כאן חשש של קידושין, ואפילו היה מודה שלקחתו לשם קידושין, דעדות ראייה ממש בעיניו, א"כ לפי דבריו ה"ה כשהכלה מכוסה ואין רואים אותה אינה מקודשת.

ובשו"ת המבי"ט ח"ב סי' ק"ט נשאל באחד שקידש אשה אחת שהיו פניה מכוסות בשעת קידושין ולא ראו אותה, אלא אח"כ כשהלכה לה החזירה וגילו פניה כדי שיוכלו לדעת ולהעיד מי היא המתקדשת, והשיב המבי"ט דאין לחוש כלל לקידושין, דהוי כמקדש בלא עדים.

ובנו של המבי"ט חדושי מהרי"ט קידושין פרק ב', ה"ד בפ"ט סי' ל"א ס"ק ה' כתב ההידוש של אביו אפשר ללמוד מדברי תשובות הרשב"א הנ"ל שכל שלא ראו הנתניה ממש, אף על פי שראו אח"כ האתרוג יוצא מתחת יד האשה לא הוי קידושין.

ועל פי דברי המבי"ט האלו: יש שפקפקו על המנהג שנהגו לכסות פני הכלה בשעת חופה שהובא ברמ"א סי' ל"א סעי' ב' שהרי יש חשש שזה מקדש בלי עדים, ועיין ספר חסד לאברהם מהד"ק סי' כ', ותנינא סי' כ"ז.

אבל בתשובות בית שלמה אה"ע סי' ט' מרעיש עולמות שחלילה לשנות המנהג שהביא רמ"א לכסות פני הכלה בשעת החופה, ואין לחוש כלל למה שחששו גדולים בזה.

וכן בספר קהלת יעקב הל' קידושין סי' ל"א להגאון מליסא כתב ולפע"ד נראה בפשיטות דהכא שפיר חשיב ראייה וידיעה, כיון דמהני עדותן גם בדיני נפשות, שאם יראו עדים אחד שפניו מכוסים שרצח, וכי לא יכולים להעיד שהאיש הלזה רצח, שמכיון שלא זזה ידם מתוך ידה עד שראוה בודאי ה"ה ראייה וידיעה, וכן הסכים הגאון מלובלין בשו"ת תורת חסד אה"ע סי' ח אות ד' וע"ע בס' המקנה' סימן ל"א וסימן מ"ד ס"ד.

וכן בספר דברי מלכיאל ח"ג סי' ק"מ כתב לענין קידושין שהכלה מכוסה פניה והעדים אין רואים אותה, דמ"מ כיון שהכל יודעים שזוהי הכלה, שהרי הלכו עמה אביה ואמה והשושבינים, וכן אחר החופה הולכת לביתה, הרי זה כאילו העידו הנשים לפני עדים שזוהי הכלה של חתן זה, ועיין בשו"ת הר צבי אבן העזר סימן פ"ד.

ובשו"ת מהרש"ם חלק ג' סימן רע"ט מביא דברי השיטה מקובצת כתובות י"ז ע"א בהא דאסור להסתכל בפני הכלה וז"ל תלמידי ה"רי וא"ת כיון שאינו מותר לראותה היאך נוכל למצוא עדים שיראו אותה יוצאת בהינמא וראשה פרוע, יש לומר דכיון שרואין הינמא או שאר הדברים שדרך לעשותן לבתולה ואומרים כל העולם זו כלה פלונית אותה חזקה הוי כמו ראייה דהא קי"ל דסוקלין ושורפין על החזקות.

וכן כתב באבני מלואים סימן ל"א ס"ק ד' וז"ל מיהו במנהג שנהגו עכשיו לכסות פני הכלה ליכא חשש כיון שהחזקה הכלה.

איך היה מותר למלך לתלות את הספר תורה עליו

הרי יש איסור לתלות ספר תורה?

בפרשתן י"ז י"ח וכתב לו את משנה התורה הזאת.

בגמ' סנהדרין כ"א עמוד ב' 'לפינן מפסוק הנ"ל דמלך כותב לשמו שתי תורות, אחת שהיא יוצאה ונכנסת עמו, ואחת שמונחת לו בבית גנזיו, אותה שיוצאה ונכנסת עמו עושה אותה כמין קמיע, ותולה בזרועו, שנאמר תהלים ט"ז שוית' ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט.

יש להקשות: איך מותר לתלות ספר תורה עליו, הרי איתא בגמ' ברכות כ"ד עמוד א' שאסור לתלות ספר תורה, וליכא לחלק שרק ביתד אסור אבל ביד מותר דמגמ' שם משמע שבספר תורה בכל אופן אסור שיהא תלוי, כך מקשה הרשב"ש סנהדרין כ"א ע"ב.

מעדני אשר: הנה הרמב"ם לא הביא האי הלכה שהספר תורה השני של המלך צריך להיות תלוי בזרועו, ובכסף משנה הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ז' הקשה למה לא כתב רבינו שאותה שיוצאה ונכנסת עמו עושה כמין קמיע ותולה בזרועו כדאיתא בברייתא ומניחו בצ"ע ואולי הוא משום קושיא הנ"ל דאסור לתלות ספר תורה, מ"מ על הגמרא קשה איך אמרינן שהמלך היה תולה את הספר תורה.

איכא כמה תרוצים:

א. ספר תורה שניה לא היה תורה שלמה אלא מספר המצוות בקיצור, וכמו שפרשו קצת מפרשים הפסוק דכתבתם על האבנים את כל דברי התורה הזאת דמזבח הר עיבל, ואע"ג דהתורה קורא לזה ספר תורה, אין ראייה, דגדולה מזה מצינו דקרו לפסוק תורה משה ציוה לנו ספר תורה, ומיסתבר נמי לומר כן, משום שקשה הדבר לשמוע שספר תורה שלמה דשיעור ארכו והקפו ו' טפחים ישא המלך תמיד בזרועו, כך כתב הרשב"ש סנהדרין כ"א ע"ב.

מעדני אשר: הנה חידוש הנ"ל כבר מוזכר בראשונים דבדעת זקנים מבעלי התוס' בפרשתן י"ז כ' כתב וז"ל, ולבלתי סור מן המצוה, זו נתינת טעם לס"ת התלוי בזרועו ויוצא ונכנס עמו, ושמעתי, כי אותו ס"ת התלוי בזרועו לא היה כתוב בו כי אם עשרת הדברים, ולפי שיש מן אנכי עד לרעך תר"ג אותיות כנגד תר"ג מצות קרוי ס"ת.

ב. ע"פ דברי הירושלמי יומא ריש פ"ז בכל אתר את אמר הולכין אחר התורה והכא את אמר מולכין את התורה אצלן אצל כה"ג וסגן, אלא ע"י שהן בני אדם גדולים התורה מתעלה בהן, והא תמן מיבלין אורייתא אצל גבי ריש גלותא, א"ר יוסי ברבי בון תמן ע"י שזרעו של דוד משוקע שם אינון עבדין לון כמנהג אבהתהון, עיין קרבן עדה, הרי דמשום כבוד המלך רשאים להביא התורה אצלו, ה"נ כבוד הוא לתורה שהמלך הס"ת קשורה ותולה על זרועו, לכן ליכא איסור לתלות את זה, כך תירץ בשו"ת שיח יצחק סימן תנ"א.

אבל מסיק: אמנם זה קצת דוחק, משום דתלוי על זרועו זלול יותר ממה שמולכים הס"ת אצל המלך או הכהן גדול, א"כ לא מיסתבר שמותר לעשות כן בשביל המלך.

ג. צריך לומר דלתלות על הגוף ליכא בזיון דאדרבה הוא יותר חביבות, ולכן פשוט שמותר, ומהרש"ל שמחך לא מובן דהוא כנגד כל המפרשים שגרסו כן, ולדינא אף מהרש"ל לא פליג דהא כתב על מה שמוחק דאין כאן מקומו משמע שגורס כן במקום אחר, כך כתב בשו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קמ"א.

מכתבים למערכת

מי שאינו רוצה לתת צדקה האם מותר לכפות עליו

מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דאיתא בגמ' כבא בתרא ח' עמוד ב' אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוחה ממשכנין על הצדקה ואפילו בערב שבת כי הא דרבא אכפיה לרב נתן בר אמי, ושקול מיניה ארבע מאה זוזי לצדקה, דיש להקשות איך אפשר לכפות על צדקה, הרי אמרינן בגמ' חולין ק"י כל מצות עשה שמתן שברה כתובה בצדקה אין ב"ד כופין על זה, וגבי צדקה כתיב כי פתוח תפתח את ידך לו וכתוב כי בגלל הדבר הזה יברכך, א"כ מדוע כפה על צדקה, ותרצתם בבששה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מוסיקיה התי

נראה לתרץ בעוד ב' אופנים (האחד) דהיכא דנוגע להעניי שאין לו מה לאכול צריכים לכופו שיהיה לעני מה לאכול ולא יעזב ברעב, על כן כופין אע"פ דמתן שברה בצדקה, השני) ע"פ מה שכתב האור החיים הקדוש בפרשת ראה החלף הכסף מה ששייך להעניי מפקידו הקב"ה אצל העשיר וחייב להתחזיר הפקדון ליד העני, ויש לומר משום הכי כופין כיון דיש בידו הכסף ששייך להעני ועל זה דאי בית דין כופין להוציא הכסף מיד עשוק.

הרב דוד ווייס שליט"א ירושלים

יש לציין דהמהר"ק בשרוש קמ"ה תירץ בשם רבינו אליהו שמצות צדקה אינה נחשבת מתן שברה בצדקה, לפי שלא נאמר בה אריכות ימים, דדוקא במצוה שהשכר הוא אריכות ימים מקרי מתן שברה בצדקה.

הרב יוסף חיים הלוי בירנבוים שליט"א כולל באר יוסף מודיעין עילית

נראה לציין עוד תרוץ מה שכתב בקצות החושן סימן ר"צ ס"ק ג' וז"ל לפי מ"ש דבצדקה אית ביה שעבוד נכסי ליתן ממונו לצדקה וא"כ ממון עניים גביה הוא כאילו חייב להם חוב ממש, א"כ זה שאנו כופין אותו היינו להחזיר לעניי עולם מה שחייב להם ובוהו ודאי אפילו מתן שברה בצדקה נמי מוטל על הב"ד להחזיר מה שחייב כיון דנכסיהו נשתעבדו, ודוקא מצות עשה שאין בו משום שעבוד נכסי הוא דאמרי כיון דמתן שברה בצדקה אין ב"ד כופין וזה נכון היטב.

מי שנדב בית הכנסת האם מותר לפרסם את שמו על הבית הכנסת שהוא נדב את זה

מה שדנתם באריכות בדברי הרמ"א יורה דעה הלכות צדקה סימן רמ"ט ס"ק י"ג דלא יתפאר האדם בצדקה שנתן, ואם מתפאר לא די שאינו מקבל שכר, אלא אפילו מענישין אותו עליה ומסיק הרמ"א ומ"מ מי שמקדיש דבר לצדקה, מותר לו שיכתוב שמו עליו שיהא לו לזכרון, ודאיו לעשות כן.

הגאון רבי יהושע העשיל פאדווא שליט"א מאנטשטער

נראה לציין את דברי הרמב"ם בפרשת ויקהל ל"ה וז"ל על הפסוק וכל "איש אשר הניף תנופת זהב" – לא היו רבים כמרומי הכסף והנחשת ולא היתה הבאת הזהב מרובה ככסף והנחשת, על כן תקרא זו תנופה וזו תרומה, כי המביא זהב ינופה ודו לחשיבות הגדבה, או הלוקחים יניפו הזהב להראותו, לשבח המביא על נדבתו.

הרב אהרן אפשטיין שליט"א

יש לציין דבשורת רבי עזריאל הילדסהיימר יור"ד סימן ר"ט דן בשאלה הנ"ל וכתב דבפרסום השמות אין משום מתפאר ומתהדר ואחר שקליא וטריא כתב דזה לא נוכל להכחיש כי ע"י הפרסום נתברר מאוד הנדבות.

מדוע יש שנוהגים כשנותנים צדקה אומרים אלהא דמאיר עננו מדוע דווקא רבי מאיר מה שהקשתם בשם אחרונים מדוע יש שנוהגים כשנותנים צדקה אומרים אלהא דמאיר עננו, מדוע דווקא רבי מאיר ולא שאר צדיקים, ותרצתם בשלשה אופנים.

הרה"ג רבי משה פריד שליט"א ס. פאלא ברזיל

הרה"ג יוסף נחמן רייך שליט"א ירושלים

נראה לציין עוד טעם נפלא שכתוב בספרים ע"פ המבואר בגמ' כ"ב י' ע"א דצדקה לעניים היא מצוה רק משום שאנו בנינו למקום, ובגמ' קדושין ל"ז ע"א איתא דרעת רבי מאיר דאפילו אין עושים רצונו של מקום קרוים בנינו, על כן דווקא לשיטתו יש לקוות לשכר טוב על הצדקה גם כשאין עושים רצונו של מקום ח"ו.

הרה"ג יצחק יונג שליט"א ר"ם בבית שמש

הרה"ג אביגדור שלמה גיגר שליט"א בני ברק

הרב בן ציון מיללער שליט"א ירושלים כולל בית שאול

הרב יאיר אשקלון שליט"א בני ברק

הרב יואל אברהם מושיקוביץ שליט"א ירושלים כולל סאטמאר

נראה לתרץ ע"פ מה שכתב המהרש"א חידושי אגרות עבודה וזה דף י"ח עמוד ב' שהקשה וז"ל יש לדקדק היאך יחד ר"מ שמו של הקב"ה על עצמו בחייו שהרי אמרו אין הקב"ה מייחד שמו על הצדיקים בחייהם שנאמר אלהי אברהם ופחד יצחק וגו' וז"ל דלא אמר אלהא דמאיר כ"י רק לסימן בעלמא על שמו ולא נתכוין כל עיקר על שמו רק לתכונן אלהא דמאיר לארץ ולדרים עליה הוא יעננו, א"כ לפי הנ"ל אתי שפיר.

הבה"ח ישראל אריה ויכלדר נ"ו ירושלים

נראה לציין דהחידו"א בספרו פתח עינים ע"ז י"ח ע"ב כתב דלכן אומרים דווקא רבי מאיר, משום שהוא נתרצה שיאמרו כן, ועוד משום דלרבי מאיר היה כוונה מיוחדת בכך, ועל זה הכוונה אנו סומכים כשאומרים אלקא דמאיר עננו.

על מה שמכו העולם בשבת לנדור כסף לצדקה

הרי קומ"ל דאסור לעשות נדרים אף לצורך צדקה

מה שהקשתם בשם הריטב"א במקומות שנוהגים לנדור אף בשבת וי"ט על מה שמכו הרי קומ"ל יורה דעה סימן ר"ג סעיף ד' דצריך ליהדר שלא ידור שום דבר, ואפילו צדקה אין טוב ליהדר אלא אם ישנו בידו, יתן מיד ואם לאו, לא ידור עד שיהיה לו, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב חיים דוד קרוקער שליט"א בארא פארק כולל נור

הרב יחזקאל שטיינהולץ שליט"א ירושלים

נראה לתרץ ע"פ מה שכתב בספר אור זרוע ח"ב הלכות שבת סימן נ' וז"ל מה שנוהג ש"צ כשקורא בשבת בס"ת ופעמים מברך את הקורא בתורה ואומר מי שבידך אברהם יצחק יעקב הוא יברך את פלוני שיתן נדר לכבוד התורה היה מורי אבי וצ"ל תמיה על המנהג דתנן פ' משילין ואילו הן משום מצוה לא מקדישין לא מעריכין ולא מחרימין כ"י ואמרי בגמרא מאי טעמא גיירה משום מקח וממכר, ומאי שנא נדר נדר לחזן, מהמקדיש, השתא ליהדר לגבוה אסור, כ"ש להדיח, מ"מ נראה בעיניי אני המתברך דמנהג של היתר הוא דודאי אם היה אותו שקרא אומר בזה הלשון אני נדר ליתן לך אז היה אסור כי זה דומה למקדיש ומעריך אבל הכא ש"צ הוא שמברכו והוא שותק ואינו נדר אפילו כשאומר אותו שקרא לש"צ תברכני מ"מ הואיל שאינו מוציא בזה הלשון אני נדר לך אין כאן איסור, לפי הנ"ל נמי מיושב הקושיא איך מותר לנדור הרי יש איסור לנדור מדין נדר, לפי הנ"ל אתי שפיר.

הרה"ג רבי שלמה זלמן למברגר שליט"א ר"ם בישיבת צאנז נתניה

נראה לציין חידושי מה שכתב החידו"א בספרו ראש חוד פרשת מטות בשם האר"י דאע"ג שאסור לנדור אף לצדקה, מ"מ אם עשה כן כדי שידורו אחרים לצדקה מותר, ובוה פירש הפסוק "נדרו ושלמו לה' אלוקים כל סביביו ויבילו שי למורא" הכונה נדרו, וכי תאמר הלא טוב שלא יודרו, לזה אמר כל סביביו ויבילו, זה שנדר שאחרים יתנו מותר.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
 לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
 לבידורים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
 מי שמעוניין להצטרף לאילפי המנויים נא להתקשר למערכת

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג רבי דוד פרידמן שליט"א
 ר"מ בישיבת בעלזא ירושלים ובכי"מ בית שמש
 לעילוי נשמת זקנו הגאון המפורסם **רבי נתנאל הכהן פריעד זצ"ל**
 אב"ד ור"מ דק"ק באלמא זאוואראש
 בעל שו"ת פני מבין
 לרגל יומא ההלולא החל בדי' אלול ת.ג.צ.ב.ה.
 יהא רעוא שיזכורו הגדולה של בעל ההלולא
 תגן עליו ועל בני ביתו ויוצי"ח להתברך בשפע חיים ברכה והצלחה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב אליעזר רייך שליט"א
 לונדון
 לרגל שמחת נשואי בנו הבה"ח **שלמה ניי"ו עב"ג במז"ט**
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
 ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב חיים דוד ברכר שליט"א
 בני ברק
 לרגל שמחת נשואי בתו **עב"ג במז"ט**
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
 ירוה נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב יצחק שלמה רייבער שליט"א ירושלים
 לרגל שמחת נשואי בתו תחי'
עב"ג הבה"ח חיים דוד וינברג ניי"ו
 בן הרב ישראל לייב שליט"א במז"ט ובשעטו"מ
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו
 ויצליח בכל אשר יפנה